

ביאורים לפרקי אבות

המשנה עם פירוש ר"ע מברטנורא ועיקר תיו"ט

פרק שני

יג רבי שמעון אומר: הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה (מל), וכשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, שנאמר: כי חנון ורחום הוא, ארך אפים ורב חסד, ונחם על הרעה, ואל תהי רשע בפני עצמך.

פירוש ר"ע מברטנורא

הוי זהיר בקריאת שמע. לקרותו בעונתו. וכן בתפלה, להתפלל כל תפלה ותפלה בעונתה: קבע. כאדם שיש עליו חובה דבר קבוע ואומר אימתי אפרוק מעלי חוב זה. אי נמי, קבע, כאדם שקבוע לו לקרוא פרק אחד פרשה אחת, שאומר אותה בקריאה בעלמא, ואינו אומרה בלשון תחנונים כאדם שמבקש רחמים: כי א-ל חנון ורחום הוא. רוצה בתחנונים, וע"י התחנונים הוא מרחם מיד: ואל תהי רשע בפני עצמך. אל תעשה דבר שהיום ולמחר תרשע את עצמך בו. והרמב"ם פירש, אל תהי רשע בעיניך כלומר לא תחזיק עצמך כרשע, שמתוך כך אתה יוצא לתרבות רעה לגמרי. ואני שמעתי, אל תהי רשע בדבר זה שתפרוש מן הצבור ותעמוד בפני עצמך.

עיקר תוספות יו"ט

(מד) בק"ש ובתפלה. לפי שהם קבלת עול מלכות שמים ועבודה לו יתברך, לפיכך הזהיר עליהם יותר. ובמד"ש כתב דרבינו יונה גרס הוי זהיר בק"ש יותר מבתפלה. ופירש הטעם כי זמן התפלה הוא רחב עד ד' שעות, וזמן ק"ש קצר כוותיקין עם הנץ החמה. וזהו לשון הוי זהיר בי צריך זהירות גדולה:

"פרקי אבות הם חלק מתושבע"פ שלמודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמודם בעיון, כראוי בתושבע"פ. אלא שמכיון ש"איני מבקש . . . אלא לפי כחן", לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמוסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל; אבל עכ"פ משנה אחת בכל פרק, יש ללמוד בעיון כדבעי בתושבע"פ, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח דאדמו"ר הזקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יחזיק לידו ג"כ ספר משניות עם מפרשי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירוש רבי עובדי' מברטנורא (המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת כאמור עם המפרשים (שהם התושבע"פ בתושבע"פ גופא). והאמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שזהו עיקר ענינם – לימוד התורה בפירושי', בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך – בתחילה לימוד לעיונא, ואח"כ אמירה סתם".

(משיחת ש"פ נשא, י"ב סיון ה'תשנ"א – התוועדות א' – בלתי מוגה)

ביאורים לפרקי אבות

מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

זוהר ואור בלימוד התורה ע"י קריאת שמע ותפילה

הגיעו להדרגה ד"תורתו אומנתו", שגם אצלם יהי ענין הזוהר והאור ע"י ק"ש ותפלה (ועד שסו"ס יגיעו גם להזוהר ואור תורתו אומנתו) – ע"ד ובדוגמת תוכן המאמר "הוי מתלמידי של אהרן כו' אוהב את הבריות (כולל גם "בריות") ומקרבן לתורה".

ויש לומר, שההוראה והנתינת-כח לזהירות בק"ש ותפלה ע"י ר"ש שתורתו אומנתו, היינו, שר"ש שתורתו אומנתו "מכניס" הזוהר והאור ("זהר הרקיע") שלו בק"ש ותפלה – נמשכת מדרגת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שעל ידה נעשה חיבור ב' אופני העבודה בתורה (המשכה מלמעלה למטה) וק"ש ותפלה (העלאה מלמטה למעלה).

ויש להוסיף, שבימוד התורה (תורתו אומנתו) גופא ישנם ב' האופנים דהמשכה והעלאה – כידוע פתגם הרה"צ ר' הלל מפאריטש בנוגע לדא"ח דהצמח-צדק (ועד"ז אצל כל רבותינו נשיאינו), שאמירת המאמר היא באופן ד"שכינה מדברת מתוך גרונו", "כנתינתה מסיני", משא"כ הביאור והשקו"ט בהמאמר אפילו ע"י בעל המאמר בעצמו לאחר אמירת המאמר, היינו, שבתורה גופא ישנם ב' האופנים דהמשכה מלמעלה למטה (ביאור ושקו"ט בשכל האדם), ע"ד ובדוגמת כללות החילוק שבין תורה (המשכה) לק"ש ותפלה (העלאה).

(משוחות ש"פ מטו"מ, ב' מנ"ה ה'תנש"א)

ויש לקשר זה עם מאמר המשנה במסכת אבות בפרק דשבת זה – "רבי שמעון אומר הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה":

רבי שמעון דמשנתנו הוא רבי שמעון בן נתנאל שנמנה לפני"ז בין חמשת התלמידים של רבי יוחנן בן זכאי, ובהמשך לזה באים מאמריהם, "הם אמרו שלשה דברים וכו'", ונקרא כאן "רבי שמעון" סתם – לרמוז על שייכותו לרשב"י, שסתם ר"ש הוא רשב"י, ש"תורתו אומנתו", כולל ובמיוחד הלימוד בפנימיות התורה, כרשב"י מארי דהזוהר, כפי שמצינו שר"ש בן נתנאל "פתח במעשה מרכבה כו'".

והטעם שרבי שמעון מדגיש "הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה", אף שלכאורה הי' צריך להדגיש הזהירות בלימוד התורה באופן ד"תורתו אומנתו" – כי, ההנהגה ד"תורתו אומנתו" באופן שאין מפסיקין לק"ש ותפלה היא הנהגה מיוחדת ששייכת ליחידי סגולה בלבד (גם בין אלו ש"תורתם אומנתם"), ולכן צריך ר"ש להזהיר את תלמידיו וכל בני"י שיהיו זהירים בק"ש ובתפלה (כמשנ"ת בארוכה במק"א).

ויש לבאר דיוק הלשון "הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה", "זהיר" דייקא, מלשון זוהר ואור, כמו "זהר הרקיע" – שאף שעיקר ענין הזוהר והאור נעשה ע"י לימוד התורה, "תורה אור" (ובפרט כשהלימוד הוא באופן תורתו אומנתו, שכל מציאותו היא "תורה אור"), מ"מ, משתדל ר"ש בטובתם של אלה שעדיין לא

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!